

Sygn. akt XXVIII C 5528/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia delegowany Joanna Dalba - Sobczyńska

Protokolant: stażysta Emilia Bielska

po rozpoznaniu w dniu 03 grudnia 2021 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa D. W. i J. W.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę, ewentualnie o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz małżonków powodów D. W. i J. W. do majątku powodów objętego wspólnością ustawową majątkową **kwotę 46.739,72 CHF (czterdzieści sześć tysięcy siedemset trzydzieści dziewięć franków szwajcarskich i siedemdziesiąt dwa centymy)** wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 02 marca 2021 roku do dnia zapłaty;

2. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz małżonków powodów D. W. i J. W. do majątku powodów objętego wspólnością ustawową majątkową **kwotę 11.817,- zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych)** tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800,- zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 5528/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 grudnia 2021 roku

Strona powodowa D. W. i J. W. reprezentowani przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, w pozwie wniesionym w dniu 7 maja 2021 r. wnieśli o zasądzenie od Pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Powodów łącznie do ich majątku wspólnego kwoty 51.773,10 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od dnia 2 marca 2021 r. do dnia zapłaty w związku z ustaleniem, że Umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 1 lipca 2009 roku posługuje się klauzulami o charakterze niedozwolonym.

Ewentualnie, strona powodowa wniosła o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów łącznie do ich majątku wspólnego kwoty 46.739,72 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości ustawowej od dnia 2 marca 2021 roku do dnia zapłaty w związku z ustaleniem, że Umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 1 lipca 2009 roku jest nieważna.

Ponadto strona powodowa wniosła o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów do ich majątku wspólnego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w wysokości trzykrotnej stawki minimalnej oraz zwrotu opłat skarbowych od udzielonych pełnomocnictw.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podała, że zawarła z pozwanym umowę kredytu hipotecznego dla osób fizycznych (...) nr (...). Kwota kredytu została określona w złotych polskich, przy czym zawarte w umowie klauzule abuzywne nie zawierały żadnych postanowień, które odnosiłyby się do zasad indeksacji kwoty kredytu wyrażonej w złotych polskich. Ponadto, wszelkie operacje finansowe, w tym zasady waloryzowania kredytu odbywały się w oparciu o jednostronne, arbitralne decyzje podejmowane przez stronę pozwaną. W konsekwencji w chwili zawierania umowy strona powodowa nie знаła faktycznej wartości zaciągniętego zobowiązania. Powodom wypłacona została kwota 200.000 zł.

Strona powodowa zaznacza, iż § 1 ust. 3A umowy nie wskazuje sposobu wypłaty kredytu w dniu jego uruchomienia oraz tego, jaki rodzaj kursu pozwana zastosuje przy wypłacie kredytu, a jedynie informuje o tym, ile wynosi kwota udzielonego wg kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej Banku na dzień sporządzenia Umowy.

Powodowie nie znali sposobu, w jaki Pozwany Kształtuje kurs waluty. Umowa nie dawała Powodom żadnego instrumentu pozwalającego bronić się przed decyzjami Pozwanego w zakresie kształtowanego kursu.

W konsekwencji powyższego Powodowie podnieśli, że umowna waloryzacja walutą obcą stanowi wyjątek od zasady nominalizmu. Bezskuteczność nieuczciwych postanowień umownych w postaci klauzul indeksacyjnych nie może zostać sanowana przez wprowadzenie do umowy innych postanowień.

Następnie powodowie, zważywszy, że powództwo główne o zapłatę zbudowane było na koncepcji tzw. "odfrankowienia" – powoływali orzecznictwo, zgodnie z którym np. "Niewątpliwie zatem przedmiotem zobowiązania wynikającego z umowy była suma pieniężna wyrażona w złotych polskich. Jedynie dla potrzeb rozliczeniowych wykorzystano określenie świadczeń w walucie obcej, której cenę odpowiednio zakupu i sprzedaży jednostronnie określał pozwany bank." (wyrok SN z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie I CSK 1049/14)

Następnie strona powodowa wskazywała na skomplikowany charakter kredytów z elementem waluty obcej. Powoływała się także na orzecznictwo, zgodnie z którym eliminacja z umowy klauzul abuzywnych powoduje, że niemożliwie jest obliczenie kwoty w CHF, która to stanowiła saldo zadłużenia kredytobiorcy wobec kredytodawcy. W konsekwencji dochodzi do niemożliwości ustalenia wysokości poszczególnych rat. (por. wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie z dnia 6 listopada 2018 r., w sprawie VI C 1209/17). Powodowie wskazali, że rozumieją i godzą się na skutki uznania umowy za nieważną, co powoduje, iż nie ma obawy, że ustalenie nieważności doprowadzi do niekorzystnych skutków dla konsumenta.

W ocenie strony powodowej, przedmiotowa umowa narusza w szczególności postanowienia art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, jak również art. 358¹ § 2 Kodeksu cywilnego. W dalszej kolejności, zdaniem powodów, nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne były tak określone, by mogły ulec dowolnej zmianie wedle woli jednej ze stron.

Dalej powodowie wskazali, że Pozwany zaniechał przekazania należytej informacji o zasadach indeksacji i o ryzyku kursowym. Przekazywane bowiem przez Pozwanego informacje były mylące, Pozwany ogólnie informował, że zmiana kursu waluty ma wpływ na wysokość raty, ale nie informował, że także wpływa na wysokość salda zadłużenia.

W zakresie wysokości roszczenia głównego Powodowie wskazali, że 51.773,10 zł stanowi różnicę pomiędzy sumą wpłat rzeczywistych a sumą należną na podstawie przygotowanego wyliczenia za okres od dnia 16 maja 2011 r. do dnia 5 listopada 2014 r. tj. 260.552,16 zł odjąć 208.779,06 zł daje 51.773,10 zł.

W zakresie roszczenia ewentualnego, strona powodowa dochodzi żądania w zakresie kwoty 46.739,72 CHF tytułem zwrotu nienależnie pobranych kwot przez pozwaną na podstawie nieważnej w całości umowy kredytu nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 1 lipca 2009 roku w okresie świadczenia od dnia 08 stycznia 2014 r. roku do dnia 5 listopada 2014 roku.

(pозew, k. 3-75, wyjaśnienie na rozprawie pełnomocnika – k. 310verte)

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że powodowie z dniem zawarcia aneksu do umowy, tj. od stycznia 2014 roku mieli możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji.

Pozwany wskazał, że zarzut abuzywności waloryzacji – nie powoduje, że umowa jest w istocie kredytem złotowym oprocentowanym stopą dla franka szwajcarskiego. Powołał się na wyrok TSUE C – 70/17, zgodnie z którym m.in.: „art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie można interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby sąd krajowy, w celu uniknięcia nieważnienia tej umowy, zastąpił ten warunek umowny tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy w sytuacji, gdy stwierdzenie nieważności umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje.”

(pkt. 59)

W tym kontekście powołał się na 358 § 2 kc w brzmieniu od dnia 24 stycznia 2009 roku.

Dalej pozwany powołał się na brak podstaw do kwestionowania wiążącego charakteru umowy z uwagi na jej rzekomą sprzeczność z naturą umowy kredytu, art. 69 Prawa bankowego lub zasadami współżycia społecznego.

W zakresie spreadu Bank podniósł, że jest to prawnie uzasadnione i niezbędne z uwagi na koszty związane z obsługą kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej.

W konkluzji pozwany wskazał, że umowa zawarta między stronami jest ważna, a strona powodowa nie wykazała zasadności swoich roszczeń również co do wysokości. (odpowiedź na pozew k. 165-205)

Pismem procesowym z dnia 19 października 2021 roku strona powodowa dokonała modyfikacji powództwa w ten sposób, że w ramach żądania głównego, wniosła o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów łącznie do ich majątku wspólnego kwoty 46.739,72 CHF wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od dnia 2 marca 2021 roku do dnia zapłaty w związku z ustaleniem, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 1 lipca 2009 roku jest nieważna.

W zakresie żądania ewentualnego, strona powodowa dokonała modyfikacji dochodzonego roszczenia poprzez zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów łącznie do ich majątku wspólnego kwoty 51.773,10 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od dnia 2 marca 2021 roku do dnia zapłaty w związku z ustaleniem, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 1 lipca 2009 roku posługuje się klauzulami o charakterze niedozwolonym.

(pismo powodów z dnia 19 października 2021 r., k. 285-286)

Na rozprawie w dniu 28 października 2021 roku pełnomocnik powodów wniósł jak w piśmie modyfikującym powództwo. Natomiast pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa w całości. (protokół z rozprawy, k. 310)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskiem z dnia 13 maja 2009 roku D. W. i J. W. zawnioskowali o udzielenie kredytu przez pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (obecna nazwa i siedziba (...) S.A z siedzibą w W.). Powodowie wnieśli o udzielenie kredytu w kwocie 200.000, 00 złotych, wskazując iż walutą kredytu ma być CHF. Powodowie wskazali, iż spłata kredytu ma nastąpić w przeciągu 240 miesięcy w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Do wniosku o udzielenie kredytu dołączone zostały ponadto oświadczenia: do ubezpieczenia niskiego wkładu oraz do ubezpieczenia pomostowego (wniosek o udzielenie kredytu k. 81-90).

W konsekwencji pozytywnej decyzji kredytowej podjętej w stosunku do kredytobiorców, w dniu 1 lipca 2007 roku pomiędzy D. W. i J. W. a poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w W. – zawarta została umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Zgodnie z §1 umowy, celem kredytu miało być budownictwo mieszkaniowe. Środki z kredytu miały zostać przeznaczone na finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od inwestora zastępczego domu mieszkalnego w zabudowie szeregowej nr (...) położonego na działkach gruntu nr (...) wraz z udziałem w drodze dojazdowej- działkach gruntu (...), (...) i (...) położonych w S. (§ 1 ust. 1, 1A Umowy). W ust. 2 Umowy wskazano, iż kwota kredytu wynosi 200.000,00 złotych, zaś w ust. 3, iż walutą waloryzacji kredytu jest CHF. Okres kredytowania miał wynieść 240 miesięcy (§ 2 ust. 4 Umowy), zaś spłata miała być dokonywana przez powodów w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5 Umowy). Jako termin spłaty kredytu wskazano 15 dzień każdego miesiąca (§ 1 ust. 6 Umowy).

Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 22 czerwca 2009 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 68.549,49 CHF. Wyjaśniono, iż niniejsza kwota ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, mogła być różna od podanej w niniejszym punkcie (§ 1 ust. 3A Umowy).

W § 3 umowy, jako prawne zabezpieczenie kredytu, wskazano hipotekę łączną kaucyjną wpisaną na pierwszym miejscu do kwoty 300.000,00 złotych ustanowioną na kredytowanych nieruchomościach (§ 3 ust. 1 Umowy).

Zgodnie z § 5 umowy, wypłata kredytu przez pozwanego miała nastąpić na rachunek prowadzony przez Bank (...) S.A. na rachunek wskazanym w tymże paragrafie (§ 5 ust. 1 Umowy). Wysokość kredytu, wyrażona w CHF, określana miała być jako suma wszystkich uruchomionych transz kredytu, wyrażonych w CHF (§ 7 ust. 4 umowy).

Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych § 1 pkt 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (§ 10 pkt 1). Harmonogram spłat kredytu stanowił załącznik nr 1 i integralną część umowy, sporządzany w formie wydruku komputerowego niewymagającego podpisu stron umowy i jest wysyłany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w CHF (§ 10 pkt 2). Raty kapitałowo-odsetkowe płatne były w dniu określonym w § 1 pkt 6, z tym, że pierwsza rata kapitałowo-odsetkowa płatna jest, po co najmniej 28 dniach od daty uruchomienia kredytu, nie później jednak niż po 61 dniach od daty uruchomienia kredytu (§ 10 pkt 3).

Zgodnie z zapisem § 10 pkt 4 umowy raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane były w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Oprocentowanie kredytu zgodnie z § 9 pkt 1 umowy było ustalone według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona była w § 1 pkt 8 umowy. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania Decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty w której został udzielony kredyt z dnia 30 marca 2009r., wynosząca 0,40%, powiększona o stała w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 7,40% (§ 9 pkt 2 umowy). Bank co miesiąc dokonywał porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłoszoną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokonywał zmiany wysokości oprocentowania kredytu, w przypadku zmiany stawki bazowej LIBOR 3M o co najmniej 0,10 p.p.

Zmiany wysokości oprocentowania Kredytu (...) dokona najpóźniej piątego dnia roboczego miesiąca, następującego po miesiącu, w którym dokonana została zmiana stawki bazowej. Informacja na temat obowiązującego oprocentowania kredytu podawana będzie do wiadomości na stronach internetowych (...). O każdej zmianie oprocentowania kredytobiorca zostanie powiadomiony przez bank za pośrednictwem sieci placówek banku, (...) i strony internetowej banku oraz poczty elektronicznej. Natomiast informacje o wysokości oprocentowania kredytu miała być podawana

do wiadomości na stronie internetowej banku a informacje o wysokości rat po zmianie oprocentowania można było uzyskać na za pośrednictwem multilini oraz strony internetowej.

W przypadku zmiany stawki bazowej, zmiana oprocentowania dla kredytu nastąpi w dniu spłaty najbliższej raty wynikającej z harmonogramu spłat, której płatność wypada po dniu, od którego obowiązuje zmieniona stawka bazowa w banku. Zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana zgodnie z postanowieniami ww. zapisów nie stanowią zmiany umowy (§ 9 pkt 3-7 i 9 Umowy).

Zgodnie z § 12 ust. 4 umowy, wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty, miała powodować przeliczanie kwoty spłaty po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym w dniu i godzinie spłaty.

Na podstawie § 15 ust. 5 umowy, od dnia złożenia w sądzie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wystawionemu przez (...) bankowemu tytułowi egzekucyjnemu/ od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności (...) z tytułu umowy, (...) uzyskiwał prawo do pobierania odsetek w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania dla złotych należności przeterminowanych od całej kwoty zadłużenia tj. obejmującej kapitał, odsetki, prowizje, opłaty oraz inne należności należne (...).

W § 30 umowy znalazły się oświadczenia kredytobiorcy. Kredytobiorca oświadczył między innymi, iż został zapoznany z kryteriami zmiany stopy procentowej kredytu oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu (ust. 1). Kredytobiorca oświadczył także, że został zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe oraz ryzyko zmiany spreadu walutowego, a ich konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (ust. 2).

Integralną częścią umowy był Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych – (...). Kredytobiorca oświadczył, że zapoznał się z tym dokumentem i uznaje jego wiążący charakter (§ 25 ust. 1 Umowy).

(umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, k. 91-100).

Warunki udzielania i spłaty kredytów i pożyczek hipotecznych w banku określał Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...).

Zgodnie z regulaminem bank udzielał kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut: USD/EUR/CHF/GBP/SEK według tabeli kursowej (...) Banku S.A. (§ 1 ust. 2 Rozdziału III). Kredyt waloryzowany udzielany był w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez Kredytobiorcę walutę obcą (§ 1 ust. 3 Rozdziału III).

W myśl regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej określana jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty obcej, określonym w tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty. Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu hipotecznego waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty (§ 22 pkt 2 i 3 Rozdziału VII Regulaminu). Kredytobiorcy przysługiwało prawo dokonania wcześniejszej spłaty części lub całości kredytu w placówce (...) lub samodzielnie za pośrednictwem (...). Wcześniejsza spłata kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego a także spłata przekraczająca wysokość raty przeliczana jest po kursie sprzedaży danej waluty, ogłaszanym na dzień spłaty (§ 25 pkt 1 i 2 Rozdziału VIII Regulaminu). (regulamin, k.107-124)

Bank wypłacił powodowi kwotę 200.000,00 zł, co stanowiło według wyliczenia (...) równowartość 71.615,29 CHF. (zaświadczenie, k. 125)

W związku z wdrażaniem postanowień Rekomendacji S II od 1 kwietnia 2009 r. bank umożliwił kredytobiorcom dokonanie zmiany waluty spłaty kredytu ze złotych na walutę waloryzacji w okresie obowiązywania umowy.

W dniu 3 stycznia 2014 r. strona powodowa zawarła z pozwanym Bankiem aneks do umowy, na mocy którego Powodowie skorzystali z możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji. (aneks do umowy, k. 103-106)

W okresie od dnia 8 stycznia 2014 roku do dnia 5 listopada 2014 roku, powodowie spłacili na rzecz pozwanego banku kwotę 46.737,72 CHF. (zaświadczenie – k. 127-128) Uprzednio od dnia 17 sierpnia 2008 r. do dnia 16 grudnia 2013 r. powodowie dokonywali spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w PLN, jednakże należność z tego tytułu nie jest przedmiotem powództwa w niniejszej sprawie.

Pismem z dnia 26 stycznia 2021 r. kredytobiorcy złożyli do (...) S.A. z siedzibą w W. reklamację wraz z wezwaniem do zapłaty kwoty 78.872,63 zł w terminie 30 dni od dnia otrzymania reklamacji tytułem nadpłaconych rat kredytu w okresie od dnia 17 sierpnia 2009 roku do dnia 5 listopada 2014 roku skutkiem stosowania przez bank w umowie niedozwolonych klauzul umownych, a związanych przede wszystkim z nieuprawnioną waloryzacją kredytu jak również stosowaniem oprocentowania, którego zmiany były niemożliwe do przewidzenia przez kredytobiorcę. Jako roszczenie ewentualne w reklamacji wskazano żądanie zwrotu kwoty 290.147,88 PLN z tytułu nieważności umowy stron. (reklamacja, k. 134-140)

W odpowiedzi na powyższe (...) S.A., pismem z dnia 23 lutego 2021 r. wskazał, iż wezwanie do zapłaty zostało rozpatrzone negatywnie. (pismo, k. 144-145)

Strona powodowa oświadczyła, że jest świadoma skutków uznania umowy za nieważną (upadek umowy może skutkować zaistnieniem obowiązku rozliczenia się przez strony) i podtrzymywała konsekwentnie swoje żądanie. (zeznania powoda J. W., k. 311 oraz zeznania powódki D. W., k. 312v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów i ich kopii przedstawionych przez strony postępowania, których wiarygodność nie była kwestionowana w toku postępowania.

W kwestii dopuszczalności traktowania kopii dokumentów jako dowodów w sprawie należy wskazać, iż w ocenie Sądu w niniejszej sprawie mają one walor innego środka dowodowego w rozumieniu art. 309 k.p.c. Pogląd przyznający, iż wydruki komputerowe mogą mieć wagę innego środka dowodowego jest ugruntowany w orzecznictwie sądów powszechnych (vide: wyrok SA w Szczecinie z dnia 8 października 2020 r., sygn. akt I ACa 894/19, wyrok SA w Warszawie z dnia 13 stycznia 2017 r., sygn. akt I ACa 2111/15).

Sąd oparł się również na zeznaniach powodów, gdyż były one szczerze, spontaniczne spójne i logiczne, a przede wszystkim korespondują z materiałem dowodowym w postaci znajdujących się w aktach dokumentów, bądź ich kserokopiach, które zostały przedstawione przez strony niniejszego postępowania.

Sąd oparł się również na okolicznościach przyznanych przez strony, które zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają przeprowadzenia dowodów.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości zawnioskowanego przez powodów oraz wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów zawnioskowany przez pozwanego. Dowód ten jest zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy z uwagi na wykazanie wysokości wpłat jakich dokonał powód na rzecz pozwanego w związku ze sporną umową, dokumentami znajdującymi się w aktach sprawy m.in. pochodzącymi od strony pozwanej. Dowód ten jest zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy z uwagi na wykazanie wysokości roszczenia powodów dokumentami znajdującymi się w aktach sprawy m.in. pochodzącymi od strony pozwanej. W przekonaniu Sądu nie zaistniała zatem podstawa, o której mowa w art. 278 § 1 k.p.c., a także przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sprzeciwiało się postulatowi szybkości postępowania wyrażonemu w przepisie art. 6 k.p.c.

Za nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd uznał również dowód w postaci transkrypcji zeznań świadka H. P. przeprowadzony w sprawie przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia (sygn. akt I Cps 112/19). H. P. nie brał bowiem udziału w procedurze zawierania umowy z powodami, w związku z czym nie wiedział jak przebiegały spotkania z przedstawicielami banku, jaki był zakres pouczeń i informacji przekazanych powodowi na temat kredytu, jakie dokumenty powodowie otrzymali w chwili zawarcia umowy, czy powodowie mieli możliwość negocjowania umowy. Fakty, na które zeznawał świadek, dotyczyły ogólnych założeń procedur udzielania kredytów hipotecznych obowiązujących w banku oraz okoliczności związanych z wykonywaniem umowy, co jednak było bez znaczenia zarówno dla oceny ważności umowy łączącej strony, jak i dla oceny ewentualnego niedozwolonego charakteru niektórych jej postanowień.

Sąd nie pominął dowodu z dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy, a nie wymienionych w powyższym opisie stanu faktycznego. Jednakże na ich podstawie Sąd nie poczynił ustaleń faktycznych. Wykresy, ekspertyzy, tabele zestawienia, stanowiły bowiem tylko dokumenty prywatne przedstawiające stanowiska stron je składających do akt sprawy, a nie zawierały natomiast wiążącej Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, wykładni przepisów prawa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

I. Zagadnienia ogólne:

Powództwo główne było zasadne w całości.

Na wstępie rozważań należy wskazać, że zgodnie z art. 327⁽¹⁾ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły. W uzasadnieniu wyroku nie ma potrzeby i nie ma obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, o ile nie miały one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1998 r., sygn. akt II UKN 282/98). W związku z tym argumentacja Sądu zostanie przedstawiona w sposób umożliwiający poznanie jurydycznych przyczyn, będących podstawą rozstrzygnięcia bez konieczności szczegółowego odwoływania się do każdego aspektu, które zdaniem stron miały związek ze sprawą. Stanowisko to odpowiada pogładowi wyrażonemu przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 21 lipca 2015 r., 41721/04 (D. przeciwko T.), gdzie wprost wskazano, iż „pomimo, że art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności zobowiązuje sądy do sporządzania uzasadnień wydawanych orzeczeń, nie oznacza to, że wymagane jest szczegółowe ustosunkowanie się do każdego z argumentów podniesionych w toku postępowania”.

Podstawą roszczenia strony powodowej jest m.in. stanowisko, że kwestionowane postanowienia umowy kredytu zawartej przez strony stanowiły niedozwolone postanowienia umowne i skutkują one nieważnością umowy w całości, wynikającą z abuzywności.

Na wstępie rozważań należy wskazać, że kluczowe znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miała analiza postanowień umowy charakteryzujących ją jako umowę kredytu indeksowanego. Zbadanie prawideł, jakimi do kontraktu transponowano wążek waluty obcej i jej kursu stanowiło bowiem podstawowe zagadnienie pozwalające ustalić, czy zawarta przez strony umowa jest ważna w świetle przepisów prawa i zasad współżycia społecznego, względnie czy wyeliminowanie jej nieważnych postanowień pozwoli na utrzymanie kontraktu w mocy (art. 58 k.c., dyrektywa 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i wynikające z niej wprost art. 385¹ i nast. K.c.). Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadziła Sąd do przekonania, że klauzula indeksacyjna wyrażająca wysokość zobowiązania w walucie obcej, pomimo wypłaty kredytu w złotych, oraz mechanizm spłaty kredytu w złotych polskich w oparciu o przeliczenie wysokości raty w walucie obcej z zastosowaniem właściwego kursu kupna/sprzedaży waluty wynikającego z tabeli kursów walut (dewiz) obowiązujących danego dnia w banku, **stanowią niedozwolone postanowienia umowne (co należy uznać na przesądzone w świetle orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego)**. Z uwagi na rangę tych postanowień w systematyce analizowanego kontraktu Sąd doszedł do przekonania, że dotyczą one istoty zobowiązania, bez istnienia

których kontrakt kredytu nie może zostać uznany za ważny, bacząc chociażby na zasadniczy zakaz uzupełniania luk treścią przepisów o ogólnym charakterze (wynikający chociażby z orzecznictwa TSUE).

Przesłankowe przesądzenie o ustaleniu nieważności umowy stanowiło podstawę do uwzględnienia żądania zapłaty świadczeń, jakie strona powodowa świadczyła wykonując umowę uznaną za nieważną. Wobec braku przesłanek negatywnych z art. 411 k.c. strona powodowa uprawniona była do domagania się zwrotu pieniędzy, jakie świadczyła bezpodstawnie na rzecz banku.

II. Wykładnia oświadczeń woli stron umowy kredytu.

Zgodnie z ogólnymi regułami wykładni oświadczeń woli stron, wynikającymi z art. 65 § 2 k.c. wykładnia umów w pierwszym rzędzie powinna uwzględniać rzeczywistą wolę stron zawierających umowę, co wymaga zbadania jej całości. Wskazane jest przyjmowanie takiego sensu oświadczenia woli, które uwzględnia logikę całego tekstu, przy czym zasadnicze znaczenie winno się przypisać również kontekstowi sytuacyjnemu. W każdym razie wątpliwości interpretacyjne, które nie dają się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli, powinny być rozstrzygnięte na niekorzyść strony, która zredagowała tekst w myśl zasady *in dubio contra proferentem* (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2018 r., sygn. akt: I CSK 225/17). Wskazać również należy, że przy umowach zawartych na piśmie, wykładnia nie może jednak pomijać jej zwerbalizowanej treści ani prowadzić do wyników z nią sprzecznych (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r., sygn. akt III CSK 179/11).

W sprawie niniejszej do zawarcia pisemnej umowy z konsumentami został wykorzystany wzorzec przygotowany przez pozwanego, który regulował (zarówno w tekście umowy, jak i w regulaminie) sporne zagadnienia związane z indeksacją (przeliczeniem), wypłatą i spłatą kredytu. Dlatego też pierwszorzędne znaczenie winna mieć wykładnia oświadczeń woli stron kredytu wyrażonych na piśmie z jedoczesnym zastrzeżeniem, że wszelkie wątpliwości i niejasności tekstu winny obciążać autora tekstu umowy i być interpretowane na korzyść konsumenta.

Teza powyższa ma swoje wyraźne normatywne umocowanie w treści art. 5 dyrektywy 93/13, przez co nie powinna budzić żadnych wątpliwości. Niemniej w niniejszej sprawie podstawą sporu nie były zagadnienia odmiennego rozumienia przez strony konkretnych postanowień umownych, wszak samo jej wykonanie w oparciu o całość postanowień kontraktowych nie rodziło problemów.

III. Analiza treści umowy pod kątem abuzywności zawartych w niej postanowień.

1. Zagadnienia ogólne.

Zgodnie ze stanowiskiem TSUE, Sąd zobowiązany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta. W orzecznictwie TSUE wielokrotnie podkreślał, że cel, jaki przyświecał prawodawcy wspólnotowemu, nie zostałby osiągnięty, gdyby konsument, który jest stroną słabszą i nie dysponuje wiedzą prawniczą oraz zwykle nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej, zobowiązany był do podniesienia zarzutu niezwiązania niedozwolonym postanowieniem (wyr. TSWE z 27.06.2000 r. (...) SA v. (...) (C-240/98) i (...)SA v. (...) (C-241/98), (...) (C-242/98), M. B. (C-243/98) i E. F. (C-244/98), ECLI:EU:C:2000:346, tak w: komentarz do art. 385⁽¹⁾ KC T. II red. Gutowski 2019, wyd. 2/Ruchała/Sikorski, Legalis).

Z uwagi na powyższe należy wskazać, że skoro Sąd zobligowany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta, to zobligowany jest również do badania z urzędu wszystkich zapisów umowy zawartej z udziałem konsumenta pod kątem wypełnienia przesłanek abuzywności.

Sprzeczne z istotą każdej umowy jest uzgodnienie przez strony, że o zakresie obowiązków jednej z nich zadecyduje na zasadzie swobodnego uznania druga strona w toku wykonywania umowy. Tak właśnie, stało się w przypadku spornej umowy, która nakładała na kredytobiorcę obowiązek spłaty kredytu wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami. W związku z tym, że strony uzgodniły, że zawierają umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, tj. do franka szwajcarskiego, zgodnie z postanowieniami umowy kredytobiorca przyjął na siebie spłatę kwoty kredytu w CHF

ustaloną w złotych polskich z zastosowaniem podwójnej indeksacji do waluty obcej (§ 1 ust. 3 i 3A w zw. z § 10 ust. 4 umowy). W przypadku określenia wysokości świadczenia w wyniku waloryzacji należy przyjąć, że miernik wartości służący tejże waloryzacji powinien być określany w sposób precyzyjny, tzn. taki, aby możliwe było jego obiektywne oznaczenie. W przeciwnym razie nie zostanie spełniony wymóg oznaczoneści świadczenia. Pozostawienie jednej ze stron możliwości swobodnego kształtowania wskaźnika waloryzacji skutkowałoby w istocie brakiem określenia wysokości świadczenia, a zatem brakiem uzgodnienia tego elementu umowy.

2. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W tym miejscu należy wskazać, że do § 11 ust. 5 umowy kredytu znajduje zastosowanie art. 479⁴³ k.p.c. (mający w niniejszym wypadku nadal zastosowanie na podstawie art. 9 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 sierpnia 2015 r.), ponieważ w wyroku z dnia 27 grudnia 2010 r. wydanym w sprawie o sygn. akt sygn. XVII AmC 1531/09 (od którego to wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 7 maja 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VI ACa 441/13 oddalił apelację) Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał pozwanemu wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o nazwie "umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF" § 11 ust. 5 o treści: "Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50". W rezultacie powyższe postanowienia zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 5743, zaś postanowienie to odpowiada treści § 10 ust. 5 umowy kredytu zawartej przez strony.

Wskazane postanowienie umowy łączącej strony jest tożsame w treści z postanowieniem uznanym za klauzule niedozwolone w powyższym wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., przytoczony wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień wzorca umowy do rejestru. Sąd miał tutaj na uwadze stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. (sygn. akt III CZP 17/15), że „Jednokierunkowe - na rzecz wszystkich - rozciągnięcie skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpisuje się w wymaganie wynikające z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, aby przyjęte na poziomie krajowym środki były stosowne i skuteczne. Działanie omawianego wyroku na rzecz wszystkich, ale w stosunku do konkretnego pozwanego przedsiębiorcy, jest proporcjonalne, ponieważ pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą zapewnienia efektywności kontroli abstrakcyjnej a koniecznością respektowania prawa do wysłuchania jako podstawowego elementu prawa do rzetelnego postępowania, wynikającego z prawa do sądu. Udzielana w tych granicach w ramach tej kontroli ochrona prawna pozostaje skuteczna, ponieważ z jej dobrodziejstw w stosunku do pozwanego przedsiębiorcy korzystać może każdy, kto chce powołać się na niedozwolony charakter postanowienia wzorca umowy, stosowanego przez tego przedsiębiorcę, a zakwestionowanego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów.” Niewątpliwie, powyższe dowodzi zasadności twierdzeń strony powodowej.

Na wiążący charakter orzeczenia Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazywano również w innych orzeczeniach, w tym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r. (sygn. akt II CSK 750/15, LEX nr 2182659). Sąd Najwyższy, który wskazał, że „Pozwany nie przedstawił żadnych argumentów, które mogłyby podważyć stwierdzenie obu Sądów o niedozwolonym charakterze tych zapisów umowy i wiążącej mocy w sprawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 grudnia 2010 r., stosownie do art. 479⁴³ KPC w brzmieniu obowiązującym do dnia 16 kwietnia 2016 r. Na takie jego oddziaływanie wskazuje orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. uchwały z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08, OSNC 2009 nr 9, poz. 118; z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 73/13, OSNC 2014 nr 10, poz. 97; wyroki z dnia 20 września 2013 r., II CSK 708/12; z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 142/13; z dnia 30 maja 2014 r.)”.

Tak rozumiany skutek tzw. rozszerzonej prawomocności wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest również zgodny z dyrektywą 93/13 i realizuje jej cele. Jak bowiem wyjaśnił Trybunał Sprawiedliwości, „artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 7 ust. 1 i 2 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stwierdzenie – w sprawie z powództwa o zaniechanie naruszeń, o którym mowa w art. 7 tej dyrektywy, wytoczonego na rzecz konsumentów przez działający w interesie publicznym podmiot wskazany przez prawo krajowe przeciwko przedsiębiorcy – nieważności nieuczciwego postanowienia umownego zawartego we wzorcu umowy konsumenckiej, wywierało, zgodnie z tymi przepisami, skutki wobec ogółu konsumentów, którzy zawarli z zainteresowanym przedsiębiorcą umowę, do której stosuje się ten sam wzorzec umowy, w tym wobec konsumentów, którzy nie byli stroną postępowania o zaniechanie naruszeń; w wypadku stwierdzenia nieuczciwego charakteru postanowienia wzorca umowy w ramach takiego postępowania sądy krajowe są zobowiązane, także na przyszłość, wyciągać z urzędu wszelkie konsekwencje wynikające z prawa krajowego, tak aby wspomniane postanowienie nie wiązało konsumentów, którzy zawarli z zainteresowanym przedsiębiorcą umowę, do której stosuje się ten sam wzorzec umowy.” (pkt 44 wyroku z dnia 26 kwietnia 2012 r., C-472/10, N. H.).

Trybunał Sprawiedliwości wyraził również dalej idące przekonanie, że „art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy 93/13 w związku z art. 1 i 2 dyrektywy 2009/22 należy w świetle art. 47 karty praw podstawowych interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej, z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru” (pkt 47 wyroku z dnia 21 grudnia 2016 r., C-119/15, Biuro (...)).

W cytowanym wyroku (dotyczącym polskiej sprawy rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny w Warszawie) Trybunał Sprawiedliwości nie podzielił stanowiska Rzecznika Generalnego, który w opinii z dnia 2 czerwca 2016 r. wyraził zdanie przeciwne, podnosząc, że taka interpretacja może naruszyć zasady proporcjonalności i prawa przedsiębiorcy do bycia wysłuchanym (pkt 68 i 69 opinii).

Sąd zważył, iż w orzecznictwie sądów powszechnych wskazuje się na wyżej wyjaśnione skutki rozszerzonej prawomocności wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, polegające w istocie na tym, że sąd rozpoznający sprawę jest obowiązany uznać, że postanowienia umowne o brzmieniu tożsamym z postanowieniami wpisanymi do rejestru stanowią klauzule abuzywne, chyba że przedsiębiorca udowodni, że treść tych postanowień w konkretnym wypadku została indywidualnie uzgodniona z konsumentem.

Podsumowując – „w związku z rozszerzoną prawomocnością orzeczeń SOKiK, skutek materialny rzeczy osądzonej prawomocnych rozstrzygnięć sądu, odnośnie wzorca umownego, rozciąga się na postępowania indywidualne pomiędzy danym przedsiębiorcą, a każdym konsumentem który zawarł z tym przedsiębiorcą umowę w oparciu o ten sam wzorzec. Wyrok wiąże zatem pozwanego w sporach z konsumentami, którzy zawarli umowę zawierającą daną klauzulę. (...) Ponieważ sporne między stronami postanowienie zostało uprzednio uznane za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej, oznaczało to w istocie, iż oceny wymagała jedynie kwestia indywidualnego uzgodnienia tych postanowień w ramach stosunku między stronami.” (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt I ACa 953/16, LEX nr 2636486).

3. Zagadnienia: głównych świadczeń umowy stron, pojęcia konsumenta i indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych.

Na podstawie art. 385¹ §1 k.c.: Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymagało stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych poniżej przesłanek, tj. stwierdzenia iż:

- nie było postanowieniem uzgodnionym indywidualnie;
- nie było postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron;
- kształtowało prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy.

Zgodnie z art. 22¹ k.c. **konsument** to osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż poza sporem stron pozostawała okoliczność, iż powodowie działali jako konsumenci. Przedmiotowa umowa nie została zawarta w związku z jakąkolwiek działalnością gospodarczą powodów a kredyt został zaciągnięty na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych. Fakt posiadania przez stronę powodową podmiotu konsumenta również nie był kwestionowany przez pozwanego. Natomiast pozwany bank zawarł umowę kredytu jako przedsiębiorca, czyli w zakresie prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, obejmującej dokonywanie czynności bankowych.

Nie budzi wątpliwości Sądu, iż analizowane **postanowienia umowne nie były indywidualnie uzgodnione z konsumentem**. Były to postanowienia wzorca stosowanego przez pozwanego bank.

Ocena całokształtu materiału dowodowego wyklucza, by strona powodowa miała jakikolwiek wpływ na treść zawieranej umowy. Niewątpliwym jest, że przedmiotem zawartej pomiędzy stronami umowy był gotowy produkt oferowany przez pozwanego na rynku. Oznacza to, że pozwany opierał się na gotowym wzorcu umownym. Już powyższe ustalenie winno skutkować uznaniem spornych postanowień jako nieustalonych indywidualnie z powodami. (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2019 r., sygn. akt V ACa 814/17, Legalis nr 2122835).

Jak wynika wprost z art. 385¹ § 4 k.c. to na pozwanym spoczywał ciężar dowodu indywidualnego uzgodnienia warunków umownych, czemu pozwany w niniejszej sprawie nie sprostał. Oczywiście jest, że pewne warunki umowy, takie jak wysokość kredytu, czas trwania umowy, chwila rozpoczęcia umowy, terminy płatności rat, podlegają indywidualnemu uzgodnieniu, albowiem są one zależne od zaistniałych w danej sytuacji okoliczności faktycznych – wartość kredytowanej nieruchomości, status majątkowy kredytobiorców itp. Bez tego w praktyce zawarcie samej umowy kredytu nie byłoby w ogóle możliwe. W sposób oczywisty nie jest, jednak uzasadnione rozumowanie, że jeżeli strony uzgodniły pewne postanowienia umowy kredytu, to indywidualne uzgodnienia dotyczyły również wszystkich pozostałych postanowień tej umowy. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w art. 385¹ § 1 i 3 k.c. mowa jest o „postanowieniach umowy”, a nie o „umowie” w ogólności.

Umowa kredytu zawarta przez strony jako walutę kredytu wskazuje, bowiem PLN (§ 1 ust. 2), natomiast CHF jest walutą waloryzacji kredytu (§ 1 ust. 3). Brak jest dowodu stwierdzającego, że doszło do indywidualnego uzgodnienia z kredytobiorcom powyższej kwestii, a więc sposobu przeliczenia kursu CHF.

Pozwany nie udowodnił, aby w przedmiocie powyższych postanowień umownych pomiędzy stronami toczyły się jakiegokolwiek negocjacje, a tym bardziej, aby były to negocjacje, które spowodowałyby, że strona powodowa miała na treść § 11 ust. 5 umowy kredytu „rzeczywisty wpływ” w rozumieniu art. 385¹ § 3 k.c. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawało to, że powodowie wyrazili zgodę na zaproponowane przez pozwanego warunki zawarcia umowy, skoro nie było możliwości ich modyfikacji, a ich akceptacja była warunkiem sine qua non uzyskania kredytu.

Odnosnie do przesłanek niezbędnych dla uznania postanowienia umowy za niedozwolone wskazanych w treści przepisu art. 385¹ k.c., w pierwszej kolejności odnieść się należało do kwestii, czy zakwestionowane postanowienie można było uznać za **postanowienie określające główne świadczenia stron umowy i czy zostało ono sformułowane w sposób jednoznaczny.**

W zawartej przez strony umowie kredytu świadczeniami głównymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. były m.in. świadczenia udzielenia kredytu przez pozwanego oraz spłaty tego kredytu przez powodów. Świadczenia główne były, więc objęte § 1 umowy kredytu. Także postanowienia umowne dotyczące kwestii przeliczania (mechanizm waloryzacji) kwoty kredytu i rat kredytowo – odsetkowych oraz sposobu przeliczenia kursu waluty wypłacanego kapitału kredytu i spłacanych rat kredytu **dotyczą świadczeń głównych umowy, ale zostały one sformułowane w sposób niejednoznaczny.**

Na fakt, iż klauzule przeliczeniowe stanowiły główne postanowienia umowne wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17. Z tezy III tegoż wyroku wynika: „Klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy”. Zaś z uzasadnienia powyższego orzeczenia wynika m. in.: „Możliwość uznania postanowień umownych za niedozwolone (abuzywne, nieuczciwe) w pierwszej kolejności wymaga ich zakwalifikowania albo jako postanowień, które nie określają głównych świadczeń stron, albo jako postanowień określanych główne świadczenia stron (w tym cenę lub wynagrodzenie), które nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.” (...) W niniejszej sprawie powodowie zaciągnęli tzw. kredyt indeksowany do waluty obcej. Pod pojęciem kredyt indeksowany należy ujmować kredyt, w którym suma kredytu była wyrażana w walucie polskiej, którą następnie przeliczono na walutę obcą, a w przypadku rat dokonywano operacji odwrotnej - każdą ratę przeliczano z waluty obcej na walutę polską. W analizowanym przypadku klauzula indeksacyjna stanowiła zatem element określający wysokość świadczeń kredytobiorców. Jeśli zważyć, że stosownie do art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu, wówczas nie powinno budzić wątpliwości, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu stanowi główne świadczenie kredytobiorców. (...)W ocenie Sądu Najwyższego opisany mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Wszak w istocie tak niejasne i niepoddające się weryfikacji określenie sposobu ustalania kursów wymiany walut stanowi dodatkowe, ukryte wynagrodzenie banku, które może mieć niebagatelne znaczenie dla kontrahenta, a którego wysokość jest dowolnie określana przez bank. Dość wskazać, że o poziomie podlegającego wypłacie kredytu, jak też zwłaszcza o poziomie zadłużenia ratalnego (i to już spłaconego) konsument dowiaduje się post factum, po podjęciu odpowiedniej sumy z jego rachunku, służącego obsłudze zaciągniętego kredytu hipotecznego (tak wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134, ...).”

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. w sprawie I CSK 242/18 w tezie I stwierdzono: „ Klauzula indeksacyjna w umowie kredytowej określa główne świadczenie stron .”

4. Charakter prawny klauzul przeliczeniowych w umowie stron.

Zdaniem Sądu meriti klauzule indeksacyjne w umowie stron są sformułowane niejednoznacznie. Kwota kredytu będąca podstawą ustalenia jego wartości oraz podlegająca zwrotowi nie jest ściśle oznaczona, jak również nie są wskazane jakiegokolwiek szczegółowe, obiektywne zasady jej określenia. Podkreślić przy tym trzeba, że nie ma znaczenia w jaki sposób bank w rzeczywistości ustalał kursy walut. Analizie w świetle przepisów regulujących granice swobody umów w obrocie konsumenckim podlega treść czynności prawnej, a nie sposób wykonywania umowy.

Wymaganie dokładnego określenia w umowie kwoty kredytu podlegającej zwrotowi mieści się w szerszym kontekście prawa zobowiązań, które wymaga dla powstania zobowiązania oznaczenia świadczenia. W uchwale z dnia 22 maja 1991 r., III CZP 15/91, Sąd Najwyższy stwierdził, że umieszczenie w regulaminie bankowym, dotyczącym warunków prowadzenia rachunku bankowego, postanowień uprawniających bank do jednostronnej zmiany treści tego regulaminu, a tym samym warunków umów rachunku bankowego - nie jest prawnie skuteczne. Uzasadniając to stanowisko stwierdzono m.in., że „Nie do pogodzenia z wszystkimi powyższymi cechami banku i stosunku bankowego byłoby stałe pozostawianie każdego klienta banku w stanie braku pewności co do treści stosunku łączącego go z bankiem”. Poglądy takie wyrażane są również w nowszym orzecznictwie, m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z 22 maja 2014 r., sygn. IV CSK 597/13, zostało wskazane, że „nie zasługuje na aprobatę pogląd uznający dopuszczalność przyznania wyłącznie jednej stronie stosunku zobowiązaniowego możliwości zmiany warunków umowy”. Orzeczenie dotyczyło dowolności ustalania przez jedną ze stron umowy cennika stanowiącego podstawę ustalenia wysokości odpłatności za świadczenia drugiej strony. Sytuacja jest więc analogiczna do będącego przedmiotem sporu w niniejszej sprawie przypadku ustalania przez bank tabeli kursów, stanowiącej podstawę ustalenia wysokości świadczenia ze strony przedsiębiorcy na rzecz konsumenta. Również w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 października 2017 r., sygn. VI ACa 726/16, sąd ten wskazał, że „umowa, w której jedna ze stron może dowolnie wpływać na zakres własnego zobowiązania, nie mieści się w granicach swobody umów, zaprzeczając istocie (naturze) stosunku obligacyjnego, w rozumieniu art. 353¹ k.c.”.

Wysokość świadczenia kredytobiorców została określona w ten sposób, że kwotę kredytu przeliczano najpierw ze złotych na franki szwajcarskie, po kursie wskazanym przez Bank, uzyskując równowartość kredytu wyrażoną w walucie obcej. Następnie – już bezpośrednio w celu określenia każdej kolejnej raty – przeliczano wskazywaną przez Bank kwotę w CHF na złotówki po kursach ustalanych przez kredytodawcę w jego tabeli kursów. Umowa nie przewidywała żadnych ograniczeń w określaniu przez Bank kursów w tabelach kursów obowiązujących w Banku. Przepisy prawa także nie nakładały na pozwanego jakichkolwiek ograniczeń w tej mierze. Z umowy nie wynikało również, aby kurs waluty wpisywany do tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu przeliczania całej kwoty kredytu na CHF, a następnie w dniu spłaty każdej kolejnej raty, musiał przybrać wartość rynkową albo jakąkolwiek wartość możliwą do ustalenia i przewidzenia przez drugą stronę umowy. Umowa i pierwotny regulamin nie przewidywały żadnych kryteriów, wedle których miały być ustalony kurs w tabeli.

Ponadto nie podlegało wątpliwości Sądu, że zapisy umowy podpisanej przez strony w zakresie wysokości świadczenia kredytobiorcy były tak sformułowane, że nie pozwalały ustalić konkretnej wysokości rat, w jakich kredyt powinien być spłacany. Należało zgodzić się ze stanowiskiem powodów, że sporna umowa w istocie nie określała zasad spłaty kredytu, lecz pozostawiła uznaniu jednej ze stron, tj. Banku, wskazanie wysokości rat, w których kredyt miał zostać zwrócony. Powyższe pozostaje bowiem nierozzerwalnie związane ze wskazanym w dotychczasowych rozważaniach swobodnym ustalaniem przez bank wysokości przysługującego mu świadczenia, w postaci jednostkowych spłat rat zaciągniętego przez powoda kredytu.

W ocenie sądu rozpoznającego sprawę, samego mechanizmu waloryzacji, co do zasady nie należy oceniać, jako niedopuszczalnego. Jednakże należy stwierdzić, iż niesie on za sobą ryzyko, nadmiernie – nieswoiste dla takiego produktu bankowego jakim jest kredyt hipoteczny. Bank, jako podmiot gospodarczy, działający jako profesjonalista na rynku finansowym, miał tego świadomość, że w umowie zostały przewidziane mechanizmy od tego ryzyka zabezpieczające – różnego rodzaju ubezpieczenia, jak również sam mechanizm spreadu. Jednakże przewidziane one były jedynie dla banku, co należy ocenić jako przerzucenie ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej na konsumenta. Konsument nie miał pełnej wiedzy, a zatem i świadomości odnośnie ryzyka wynikającego z powiązaniem kredytu z wartością waluty obcej, a ponadto nie z jego działaniem, jako konsumenta ma łączyć się ponoszenie ryzyka.

Sąd wskazuje, iż w jego ocenie postanowienia umowy zawarte w § 10 ust. 4 nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.) i nie zostały wyrażone prostym i

zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), co kwalifikuje je do oceny pod kątem abuzywności jako świadczenia główne umowy stron postępowania.

W powyższych postanowieniach umownych nie wskazano mianowicie, według jakich kryteriów pozwany ustala kurs wymiany waluty obcej.

Należy mieć na względzie, iż postanowienia umowne powinny być skonstruowane w taki sposób, aby możliwe było zrozumienie ich rzeczywistej treści oraz konsekwencji ich stosowania, a nie jedynie zrozumienie ich od strony czysto językowej.

Jak słusznie wskazał Trybunał Sprawiedliwości, „Wprowadzony w dyrektywie 93/13 wymóg przejrzystości warunków umownych nie może zatem zostać zawężony do ich zrozumiałości pod względem formalnym i gramatycznym”, (vide: pkt 71 z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, K.,- pkt 68 wyroku z dnia 28 lipca 2016 r., C-191/15, V. K.,- pkt 40 wyroku z dnia 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, V. H.,- pkt 62 wyroku z dnia 19 września 2019 r., C-34/18, T.) „do celów przestrzegania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie zyskuje kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne” (vide: pkt 73 z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, K.).

Myśl ta, została następnie rozwinięta w kolejnych orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości, w których wskazano, że "W sytuacji (...), w której określenie kwoty pożyczonej zależy od obowiązującego w dniu uruchomienia środków kursu wymiany określonego przez kredytodawcę po zawarciu umowy, wprowadza wymóg, aby mechanizm obliczania owej pożyczonej kwoty wyrażonej w walucie obcej oraz mający zastosowanie kurs wymiany był przedstawiony w sposób przejrzysty, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne, w szczególności całkowity koszt kredytu".(vide: - pkt 34 wyroku z dnia 5 czerwca 2019 r., C-38/17, GT ;

- pkt 73-74 wyroku z dnia 26 lutego 2015 r., C-143/13, M. i M.).

Powyższe stanowisko jest również podzielane w orzecznictwie sądów polskich (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa 250/19, LEX nr 2716967).

W realiach niniejszej sprawy, w ocenie sądu meriti, nie można w sposób pewny stwierdzić, aby § 10 ust. 4 umowy kredytu spełniał powyższe kryteria. Treść wskazanego postanowienia umownego została sformułowana w taki sposób, że na jej podstawie nie jest możliwe stwierdzenie, w jaki sposób pozwany bank ustala kurs CHF dla celów wyliczenia salda kredytu i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. ***Tym samym Sąd meriti podziela wniosek Sądu Okręgowego, że „klauzule indeksacyjne mające znaczenie dla określenia wysokości świadczenia zostały określone w tak niejednoznaczny sposób, że mogą zostać poddane kontroli pod kątem abuzywności”.*** (vide: wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 października 2019 r., sygn. akt V Ca 289/19)

5. Pozostałe przesłanki abuzywności w kontekście klauzul waloryzacyjnych umowy stron.

Zgodnie z treścią przepisu art. 385¹ § 1 k.c. – jak już zostało wskazane wyżej - postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go wyłącznie, jeżeli ***kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy*** (tzw. niedozwolone postanowienia umowne).

Przesłanka sprzeczności z dobrymi obyczajami odwołuje się do jednego z podstawowych kryteriów ocennych w stosunkach umownych. Klauzula ta ma podobną treść co zasady współżycia społecznego i pełni podobną funkcję. Uważa się jednak, że przez pojęcie dobrych obyczajów należy rozumieć taki zespół norm pozaprawnych, na który

składają się normy moralne i obyczajowe powszechnie przyjęte w stosunkach gospodarczych dla realizacji określonych wartości (takich jak np. uczciwość, rzetelność, lojalność, fachowość). Ponadto, dobre obyczaje to w szczególności normy postępowania, polecające nienadużywanie posiadanej przewagi ekonomicznej w stosunku do słabszego uczestnika obrotu (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2016 r., sygn. akt VI ACa 222/15).

Badając natomiast, czy klauzula umowy rażąco narusza interesy konsumenta, należy brać pod uwagę podstawowe kryterium ocenne w prawie umów, a mianowicie równowagę kontraktową. Chodzi więc o takie ukształtowanie praw i obowiązków stron stosunku obligacyjnego, które oznacza ich nieusprawiedliwioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta. Wskazać w tym miejscu należy przede wszystkim na zawarcie w umowie postanowień, które szczególnie mocno godzą w interesy majątkowe konsumenta. Nie jest w konsekwencji dopuszczalne, aby postanowienia zawarte w umowie kredytu dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony.

Sąd podziela opinię, że " W konsekwencji wspomniany mechanizm ustalania kursów waluty przez pozwanego jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (art. 385¹ § 1 k.c.). Kwestionowana klauzula nie zawiera jednoznacznej treści, pozwala bowiem na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej bowiem kosztów kredytu. W istocie więc tak niezrozumiałe i niepoddające się weryfikacji określenie sposobu ustalania kursów wymiany walut stanowi dodatkowe, ukryte wynagrodzenie Banku, które może mieć duże znaczenie dla kontrahenta." (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Lex).

Zakwestionowane postanowienie umowne kredytu § 10 ust. 4 – zdaniem Sądu - kształtowało prawa i obowiązki strony powodowej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy. Abuzywność wskazanej klauzuli wynikała z ukształtowania praw i obowiązków stron umowy z zachwianiem równowagi kontraktowej przez przyznanie bankowi pozycji uprzywilejowanej i niejako władczej wobec kredytobiorcy.

Abuzywność tych klauzul przejawia się w tym, że dają one bankowi prawo – o czym była już mowa wyżej - kształtowania kursu waluty w sposób całkowicie dowolny, również w zupełnym oderwaniu od kursu średniego NBP i od kursów rynkowych. Jednocześnie powodowie nie mają możliwości w żaden sposób sprzeciwić się temu, w jaki sposób bank kształtuje kurs waluty i jest zmuszony do skorzystania z tego kursu, ponieważ nie miał możliwości spłacania rat kredytu bezpośrednio w walucie CHF.

W konsekwencji, podobnie jak w sprawie rozpoznanej przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, (vide: wyrok z dnia z dnia 13 listopada 2018 r. sygn. akt VI ACa 694/18, Legalis nr 1887240) „przeliczanie kredytu oraz rat kredytu miało odbywać według kursu ustalonego w Bankowej tabeli kursów. Redagując tak postanowienia umowy, Bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości zobowiązania, tak wysokości kredytu przeliczonego na CHF, jak i rat kredytu waloryzowanych kursem CHF. Bank zyskał uprawnienie do określania wysokości kursu (...), które nie doznawało żadnych ograniczeń. Miał swobodę w ustaleniu kursu waluty. Nie sprecyzowano sposobu ustalania kursu wskazanego w Bankowej tabeli kursów, ani wymogu, aby wysokość kursu ustalanego przez Bank pozostawała w określonej relacji do aktualnego kursu CHF, ukształtowanego przez rynek walutowy (...). Brak było czynników obiektywnych, a zatem sprawdzalnych z punktu widzenia konsumenta. Samo zaś sprecyzowanie momentu waloryzacji nie stanowi wystarczającego zabezpieczenia interesów konsumenta."

W umowie kredytu zabrakło sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego, w szczególności, wyliczana jest wartość rat kapitałowo-odsetkowych. Postanowienie § 10 ust. 4 umowy kredytu wskazuje jedynie na termin ustalanie kursów walut istotne dla wyliczania wartości rat (godz. 14:50 w dniu spłaty w § 10 ust. 5), jednak brak jest jakiegokolwiek wskazania sposobów ustalania kursu wymiany walut. Mianowicie odesłanie do tabeli kursowej pozwanego nie może zostać uznane za sposób ustalania kursu wymiany waluty, ponieważ nie wyjaśnia, jak wspomniana tabela jest konstruowana. Sposób konstrukcji tej tabeli był opisany w wewnętrznych regulacjach banku, które jednak nie zostały załączone do umowy kredytu, brak jest również dowodu na okoliczność, aby pozwany udostępnił je kredytobiorcom. Odesłanie do tabeli kursowej banku miało więc charakter blankietowy.

Dla oceny abuzywności powyższych postanowień umownych nie miało znaczenia, że wybór kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania charakterystycznego dla kredytów udzielanych w walucie CHF lub powiązanych z tą walutą. Zgodnie bowiem z art. 385¹ § 1 k.c., ocena abuzywności jest przez Sąd dokonywana w stosunku do konkretnych postanowień umownych. Okoliczność, że oprócz niedozwolonych postanowień umownych umowa zawiera również postanowienia korzystne dla konsumenta nie może uzasadniać akceptacji tych pierwszych. Brak jest podstawy prawnej pozwalającej na stwierdzenie, że abuzywność jednych postanowień umownych jest konwalidowana przez to, że inne postanowienia tej samej umowy są na tyle korzystne, że „rekompensują” abuzywność niedozwolonych postanowień umownych. Tym samym Sąd nie pomija znaczących korzyści wynikających z niskiego oprocentowania kredytów waloryzowanych kursem CHF, które odnosiła i odnosi strona powodowa, natomiast zdaniem Sądu korzyści te nie uchylają abuzywności postanowień zawartych § 10 ust. 4 umowy. Niezależnie od powyższego, powiązanie niższego oprocentowania kredytu wynikało z postanowień przewidujących waloryzację kredytu kursem waluty obcej (§ 1 ust. 3), a nie z postanowieniami przewidującymi sposób ustalania kursu tej waluty (§ 10 ust. 4). Tym samym, gdyby postanowienia dotyczące ustalania kursu CHF przez pozwanego zostały uregulowane w sposób prawidłowy i precyzyjny, konsument nadal korzystałby z niższego oprocentowania w stosunku do umów kredytu niepowiązanych w żaden sposób z kursem waluty obcej.

Dla uznania, że § 10 ust. 4 umowy kredytu mają charakter niedozwolonych postanowień umownych, nie miały również znaczenia wszelkie inne zdarzenia lub zmiany prawne mające miejsce już po zawarciu umowy kredytu. Wejście w życie tzw. „ustawy antyspreadowej” umożliwiającej kredytobiorcom zawieranie aneksów umożliwiających spłatę kredytów nie miało w powyższym kontekście znaczenia.

W powyższym kontekście na szczególną uwagę zasługują uwagi Sądu Najwyższego poczynione w uchwale składu 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., teza (III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2): **„Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 KC), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.”** Z uzasadnienia wynika: „Odrębną kwestią jest natomiast możliwość sanowania niedozwolonego postanowienia, choćby z mocą ex tunc, wskutek późniejszego zdarzenia; ukierunkowanej na ten skutek konstytutywnej czynności prawnej – jednostronnej, np. potwierdzenia niedozwolonego postanowienia przez konsumenta, albo dwustronnej, tj. umowy, w której strony wyrażają następczo wolę takiego ukształtowania swego położenia prawnego, jakby postanowienie od początku było skuteczne - albo zmiany prawa, mającej oddziaływać w ten sposób na już zawarte umowy. Akty te zakładają, że postanowienie jest nieskuteczne, mają zatem charakter następczy względem stwierdzenia abuzywności, a ponadto muszą każdorazowo podlegać ocenie pod kątem dopuszczalności z zastosowaniem ogólnych instrumentów ochronnych, wynikających z ustawy (np. art. 353¹ i art. 58 KC), prawa unijnego (art. 6 i 7 dyrektywy 93/13) lub Konstytucji (np. art. 2). Z dotychczasowego orzecznictwa wynika np., że skuteczność wspomnianych czynności prawnych wchodzi w rachubę – niekonieczne jest to jednak jedyna przesłanka - tylko wtedy, gdy ich podstawą była „świadoma, wyraźna i wolna” zgoda konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16; w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej por. w szczególności wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., C-472/11, (...) Bank (...) przeciwko C. C., V. C., pkt 31 i 35). Z pewnością takiego skutku nie może osiągnąć jednostronna czynność prawna przedsiębiorcy, np. dokonana na podstawie art. 384¹ KC, albo umowa, na której istotną treść konsument nie wywarł rzeczywistego wpływu. Ponadto zgoda konsumenta musi być jednoznacznie, wyraźnie i stanowczo ukierunkowana na sanowanie wadliwego postanowienia. Wyrażenie zgody na zmianę umowy przez wyeliminowanie niedozwolonego postanowienia (zastąpienie go innym, uzupełnienie itp.) - choćby zmiana ta była indywidualnie uzgodniona - nie może być traktowane samo przez się jako wyraz woli sanowania wadliwego postanowienia ze skutkiem ex tunc.”

Powyższy pogląd należy podzielić, ponieważ naturalną konsekwencją przepisów przewidujących, że niedozwolony charakter postanowień umownych jest badany na chwilę zawarcia umowy (art. 385² k.c.), zaś niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta (art. 385¹ § 1 k.c.) - jest to, że jakiegokolwiek późniejsze czynności faktyczne, czynności prawne, a nawet zmiany ustawowe nie mogą konwalidować abuzywnego charakteru postanowień umownych uznanych za niedozwolone. Tym bardziej zaś nie jest możliwe przyjęcie, że niedozwolone postanowienia

umowne straciły swój charakter poprzez określony sposób wykonywania umowy przez przedsiębiorcę, poprzez zmianę regulaminu banku lub poprzez wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej.

Znaczenie przepisów ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe, w tym w szczególności art. 4 tej ustawy zostało wyjaśnione przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, który wskazał, że "Regulacja ta stanowiła narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, w odniesieniu do umów zawartych, jak w niniejszej sprawie, przed wejściem w życie noweli, w części dotychczas niespłaconej. Przepis sam w sobie nie usuwał abuzywności klauzul, a stanowił jedynie normę, na podstawie której strony kredytów zostały zobowiązane do precyzyjnego określania w przypadku m.in. umów indeksowanych do walut obcych, szczegółowych zasad określania sposobu i terminów ustalania kursu wymiany walut." (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2018 r., I ACa 953/16, Legalis nr 1887200).

Ponadto w orzecznictwie wskazuje się, że treść powyższej ustawy nie może mieć znaczenia dla oceny, czy treść postanowień umownych w umowach zawartych przed dniem wejścia jej w życie spełnia przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c., skoro oceny tej dokonuje się według stanu na dzień zawarcia umowy (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 stycznia 2018 r., sygn. akt I ACa 674/17, LEX nr 2446523).

W konsekwencji należało przyjąć, że postanowienia § 1 ust. 3 i 3a umowy dotyczące waloryzacji (indeksacji), § 10 ust. 4 umowy dotyczący zasad spłaty, stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

Mechanizm indeksacji był istotnym postanowieniem umowy, charakteryzującym analizowany kontrakt. Świadczy o tym brzmienie postanowień umowy oraz eksponowane usytuowanie klauzuli indeksacyjnej na początku umowy, zaraz po kwocie udzielonego kredytu (§ 1 ust. 3 i 3a umowy). Tożsamą konkluzję należy odnieść do postanowień regulujących spłatę (§ 10 ust. 4 umowy). Skoro bowiem istota stosunku kredytu polega na udostępnieniu kredytobiorcy kapitału, a świadczenie kredytobiorcy polega na rozłożonym w czasie jego zwrocie wraz z umówionymi odsetkami, to niewątpliwie zasady spłaty należy uznać za istotne z punktu widzenia umowy tego typu. ***Tym samym niedozwolony charakter postanowień wprowadzających do umowy indeksację oraz zasady spłaty określają główne świadczenia stron (art. 385¹ § 1 k.c.) – główny przedmiot umowy (art. 4 ust. 2 dyrektywy), przez co uprzednie stwierdzenie ich abuzywności nie może pozostawać bez wpływu na kwestię oceny czy zawarta umowa była ważna. W ocenie Sądu analiza ta prowadzić musi do wniosku o nieważności umowy.***

Przyczyną wadliwości umowy, prowadzącej do jej nieważności, był narzucony przez bank sposób ustalania wysokości kwoty podlegającej zwrotowi a w konsekwencji i wysokości odsetek – a więc ***głównych świadczeń kredytobiorcy***. Ustalenie ich wysokości wiązało się z koniecznością odwołania się do kursów walut ustalanych przez bank w tabeli kursów. Pozwanemu pozostawiono w istocie swobodne określenie kwoty podlegającej zwrotowi przez kredytobiorcę, ponieważ ani umowa ani regulamin nie precyzowały - o czym była już mowa - sposobu, w jaki kredytujący bank wyznacza kursy walut w sporządzanej przez siebie tabeli kursów. Zatem najpierw pozwany może w zasadzie dowolnie określić kursy walut w tabeli kursów, a następnie przy ich wykorzystaniu jednostronnie określić kwotę w walucie CHF, którą kredytobiorca ma zwrócić i która stanowić będzie podstawę naliczania odsetek. Następnie, w trakcie określania wysokości świadczenia spełnianego przez kredytobiorcę, powtórzona zostanie zbliżona operacja – bank w oparciu o ustalony przez siebie kurs określi wysokość świadczenia kredytobiorcy wyrażonego w złotych polskich. Nie ma przy tym znaczenia czy ustalając Tabelę kursów bank posługuje się wewnętrznymi procedurami i jaki jest ich kształt, gdyż, nie stanowiąc elementu stosunku prawnego łączącego strony, również te zasady są zależne od woli banku i mogą w każdym momencie ulec zmianie.

6. Świadomość kredytobiorców o ryzyku walutowym.

W tym miejscu należy odnieść się także do ryzyka walutowego i świadomości kredytobiorców w przedmiocie tego ryzyka przy zawieraniu umowy, której dotyczy niniejsza sprawa.

W wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako „TSUE”) w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowy został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze, rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodom przez pozwanego Bank były wystarczające do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji.

W świetle wyroku TSUE z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta.

Wskazać należy, za Sądem Apelacyjnym w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że **świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.**

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby strona pozwana sprostowała powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby pozwany Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w jednoznaczny i zrozumiały sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty indeksacji, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodom – którzy nie uzyskiwali dochodów w walucie indeksacji – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono im także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich lat przed zawarciem Umowy.

Ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła dowodu na wykazanie faktu wywiązania się w sposób rzetelny z obowiązku informacyjnego. Nie można uznać, że powodowie w oparciu o przedstawione im informacje mogli zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskali od Banku informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla nich zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty indeksacji.

IV. Wpływ abuzywności postanowień na ważność umowy.

Skutkiem uznania za niedozwolone wyłącznie postanowień umownych dotyczących zasad ustalania kursów walut byłaby konieczność ich pominięcia przy ustalaniu treści stosunku prawnego wiążącego konsumenta. Postanowienia takie nie wiązałyby konsumenta. Oznacza to, że nie stanowią elementu treści stosunku prawnego i nie mogą być uwzględniane przy rozpoznawaniu spraw związanych z jego realizacją. W rezultacie konieczne byłoby przyjęcie, że łączący strony stosunek umowny nie przewiduje sposobu zastosowania mechanizmu „indeksacji” (przy założeniu, że sama indeksacja byłaby dopuszczalna). **Zawarta pomiędzy stronami umowa stałaby się niewykonalna, nie doprowadziłaby do ustalenia sposobu wskazania wysokości świadczenia, a zatem byłaby sprzeczna z ustawą. Za sprzeczne z ustawą, w szczególności art. 353¹ k.c., należałoby bowiem uznać takie wykreowane przez strony stosunki prawne, które nie określają wysokości świadczenia.**

W tym miejscu należy wskazać, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE, nie ma możliwości zastąpienia wyeliminowanych z umowy postanowień. W szczególności w wyroku w sprawie C-26/13, Trybunał orzekł, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis

ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi krajowemu zarządzić skutkom nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Z punktów 83 i 84 tego orzeczenia wynika, że zarządzenie skutkom nieważności nieuczciwego warunku poprzez zastąpienie go przepisem o charakterze dyspozytywnym ochronić ma konsumenta przed unieważnieniem umowy w całości. Przy czym podnoszone przez TSUE unieważnienie całej umowy mogłoby bowiem narazić konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w punkcie 33 wyroku z 21 stycznia 2015 roku w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, gdzie Trybunał stwierdza: „sąd krajowy ma możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, pod warunkiem że to zastąpienie jest zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 i pozwala na przywrócenie rzeczywistej równowagi między prawami a obowiązkami stron umowy. Jednak możliwość taka jest ograniczona do przypadków, w których nieważność nieuczciwego warunku zobowiązywałaby sąd do stwierdzenia nieważności danej umowy w całości, narażając przez to konsumenta na penalizujące go konsekwencje.”

W kolejnych orzeczeniach Trybunału (wyrok z 20 września 2018 roku, C-51/17, pkt 61 oraz wyrok z 14 marca 2019 roku, C-118/17, pkt 54) podkreśla się, jakie są przesłanki zastąpienia przez sąd niedozwolonych klauzul umownych.

Mianowicie: „Gdyby bowiem sąd krajowy nie był uprawniony do zastąpienia nieuczciwego warunku, bez którego dana umowa nie mogłaby dalej obowiązywać, przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, byłby zmuszony do unieważnienia danej umowy w całości. Mogłoby to narazić konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, takie unieważnienie bowiem wywiera co do zasady takie same następstwa jak postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, co może przekraczać możliwości finansowe konsumenta i z tego względu penalizuje raczej tego ostatniego niż kredytodawcę, który nie zostanie przez to zniechęcony do wprowadzania takich warunków w proponowanych przez siebie umowach (zob. podobnie wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C#26/13, EU:C:2014:282, pkt 83, 84).” (cytat z wyroku w sprawie C-51/18)

„Ponadto należy jeszcze uściślić, że o ile Trybunał w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C#26/13, EU:C:2014:282, pkt 83, 84), uznał możliwość zastąpienia przez sąd krajowy nieuczciwego postanowienia przepisem prawa krajowego o charakterze uzupełniającym w celu dalszego istnienia umowy, o tyle z orzecznictwa Trybunału wynika, że możliwość ta jest ograniczona do przypadków, w których rozwiązanie umowy jako całości naraziłoby konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki, wobec czego ten ostatni poniósłby negatywne konsekwencje (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 sierpnia 2018 r., B. S. i E. C., C#96/16 i C#94/17, EU:C:2018:643, pkt 74; z dnia 20 września 2018 r., (...) Bank (...), C#51/17, EU:C:2018:750, pkt 61).” (cytat z wyroku w sprawie C-188/17)

W wyroku z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, jednoznacznie wskazano, że:

1. ochrona konsumenta jest zapewniona jedynie wtedy, gdy uwzględnione zostaną jego rzeczywiste i tym samym bieżące interesy, a nie interesy, jakie miał w okolicznościach istniejących w chwili zawarcia danej umowy (pkt 51 wyroku),
2. skutki, przed którymi interesy te powinny być chronione, to takie, które rzeczywiście powstałyby, w okolicznościach istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, gdyby sąd krajowy unieważnił tę umowę, a nie skutki, które w dniu zawarcia tej umowy wynikałyby z jej unieważnienia (pkt 51 wyroku);
3. czym innym jest ocena nieuczciwości warunku umownego, dokonywana „w momencie zawarcia umowy”, a czym innym ocena skutków wynikających z unieważnienia umowy (pkt 52 wyroku);
4. skoro obowiązek sądu pominięcia, również z urzędu, nieuczciwych postanowień umownych (art. 6 ust. 1 dyrektywy), nie ma zastosowania jeśli konsument wyrazi dobrowolną i świadomą zgodę na dalsze stosowanie takich warunków (dyrektywa nie tworzy obowiązkowego systemu ochrony), to tym bardziej konsument może zrezygnować z, polegającej na zastąpieniu nieuczciwego warunku przepisem dyspozytywnym, ochrony przez szkodliwymi skutkami spowodowanymi unieważnieniem umowy jako całości (punkty 53-55 wyroku).

W szczególności z ostatniego fragmentu wyroku wynika, że przewidziana w orzecznictwie Trybunału możliwość zastosowania, w miejsce postanowień uznanych za niedozwolone, przepisów dyspozytywnych stanowi jeden z wynikających z systemu dyrektywy 93/13 środków ochrony konsumenta – a nie ochrony interesów przedsiębiorcy.

W tym miejscu należy odnieść się do Uchwały Składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21, posiadającej moc zasady prawnej, z której wynika:

„1. Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 KC) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.” (teza I)

„2. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 KC). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.” (teza II)

Z uzasadnienia tej Uchwały wynika m. in.: „Dopełniając charakterystyki tej sankcji i uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, należy też stwierdzić, że konsument może wyrazić swą zgodę na niedozwolone postanowienie zarówno w toku sporu przed sądem, jak i pozasądowo, jednakże w obu przypadkach będzie to skuteczne tylko wtedy, gdy został wyczerpująco poinformowany o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą definitywna nieskuteczność (nieważność) tego postanowienia. Należycie poinformowany konsument może też podjąć decyzję przeciwną (odmówić zgody), co spowoduje trwałą bezskuteczność (nieważność) niedozwolonego postanowienia. (...) W sytuacji, w której klauzula abuzywna stała się definitywnie bezskuteczna (nieważna) - wskutek odmowy potwierdzenia albo upływu rozsądnego czasu do jej potwierdzenia - o obowiązywaniu umowy decyduje to, czy stosownie do przedstawionych reguł weszła w jej miejsce regulacja zastępcza. To zaś zależy od tego, czy całkowita i trwała bezskuteczność (nieważność) umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje – czemu konsument może wiążąco zaprzeczyć (sprzeciwiając się zarazem utrzymaniu umowy) - a w razie odpowiedzi pozytywnej - czy regulacja zastępcza istnieje (sąd jest władny ją określić). Względ na pewność prawa nakazuje przyjąć, że kwestie te rozstrzygają się w tej samej chwili, w której konsument - należycie poinformowany o konsekwencjach abuzywności klauzuli - odmawia jej potwierdzenia albo upływa rozsądny czas do tego potwierdzenia.”

W tym stanie rzeczy należy podkreślić, że zdaniem Sądu – umowa stron – po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych – nie może dalej istnieć. ***Przesłankowo – w zakresie rozstrzygnięcia o zapłatę – Sąd ustalił nieważność powyższej umowy stron z uwagi na abuzywność powyżej wymienionych postanowień umownych w niej zawartych. Na tę nieważność powodowie przesłuchani w charakterze strony wyrazili zgodę i wskazali, że rozumieją skutki takowej nieważności.***

V. Pozostałe podstawy prawne powództwa.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant. Samo wprowadzenie do Umowy postanowień przewidujących mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było więc sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwany Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach Kursów Walut Obcych, tworzonych przez Bank. ***Zdaniem Sądu postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., określającym granice swobody umów.***

VI. Rozstrzygnięcia dotyczące zasądzenia należności głównej, odsetek i kosztów postępowania

Mając na uwadze powyższe rozważania prowadzące do wniosku o nieważności umowy należało stwierdzić, iż po stronie pozwanej powstał obowiązek zwrotu świadczenia nienależnego (art. 405 k.c., art. 410 k.c.).

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 k.c.). Skutkiem stwierdzenia nieważności umowy kredytu w całości jest uznanie, że spełnione przez obie strony świadczenia nie miały oparcia w łączącej strony umowie. W związku z tym na pozwanym banku ciąży obowiązek zwrotu na rzecz powoda kwot, które świadczył na podstawie nieważnej czynności prawnej (vide: uchwała SN z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt III CZP 11/20). Należy przy tym zauważyć, że w sprawie niniejszej nie ma miejsca żadna z sytuacji, która uniemożliwiałaby domaganie się zwrotu przez powoda nienależnie spełnianego świadczenia (art. 411 k.c.). Jak bowiem wynika z treści § 12 ust. 1 umowy, pobranie rat kredytu następowało bez odrębnej dyspozycji. Innymi słowy, pobranie składki nie wymagało jakiegokolwiek dyspozycji ze strony kredytobiorcy.

Nie sposób również uznać, aby zwrot świadczenia nie należał się kredytobiorcy z uwagi na ziszczenie się przesłanki, o której mowa w art. 409 k.c. Brak jest jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że pozwany uzyskaną korzyść zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

Obowiązek zwrotu świadczenia nienależnego (wobec tego, że świadczenia zostały pobrane w oparciu o umowę, która jest nieważna w konsekwencji zastosowania w niej niedozwolonych postanowień umownych) stanowi również praktyczną realizację art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jak bowiem wyjaśnił Trybunał Sprawiedliwości, „obowiązek wyłączenia przez sąd krajowy nieuczciwego warunku umownego nakazującego zapłatę kwot, które okazują się nienależne, wiąże się co do zasady z odpowiednim skutkiem restytucyjnym dotyczącym tych kwot. W istocie bowiem brak takiego skutku restytucyjnego jest w stanie podważyć skutek zniechęcający, jaki art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 7 ust. 1 tej dyrektywy zamierzał powiązać ze stwierdzeniem nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w umowach zawieranych z konsumentami przez przedsiębiorcę. (...) W konsekwencji, o ile do państw członkowskich należy określenie za pomocą prawa krajowego warunków, w ramach których następuje stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie i w ramach których występują konkretne skutki tego stwierdzenia, o tyle jednak takie stwierdzenie powinno umożliwić przywrócenie sytuacji prawnej i faktycznej, w jakiej konsument znajdowałby się w braku takiego nieuczciwego warunku, uzasadniając w szczególności prawo do zwrotu nienależnie nabytych ze szkodą dla konsumenta korzyści przez przedsiębiorcę w oparciu o wspomniany nieuczciwy warunek.” (pkt 62, 63 i 66 wyroku z dnia 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15, C-308/15, N. i M., pkt 34 wyroku 31 maja 2018 r., C-483/16, S.; pkt 41 wyroku z dnia 14 marca 2019 r., C-118/17, D.).

Z tych przyczyn Sąd uznał, iż po stronie pozwanego istnieje - z mocy art. 405 kc w zw. z art. 410 § 2 kc - obowiązek zwrotu świadczeń z tytułu rat kapitałowo – odsetkowych otrzymanych przez pozwanego Bank od powodów na podstawie spornej umowy w okresie od 08.01.2014 r. do 05.11.2014 r. w kwocie 46.739,72 CHF (por. pkt. 1 wyroku).

W zakresie sposobu zasądzenia dochodzonej pozewem kwoty: na rzecz małżonków powodów D. W. i J. W. do ich majątku objętego wspólnością ustawową majątkową – należy odnieść się do stosownych przepisów. ***Zgodnie z treścią art. 31 § 1 krio***, zgodnie z którym: Z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Do przedmiotów majątkowych stanowiących majątek wspólny obojga małżonków należą wierzytelności nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej (...) (por. pkt. XVIII.1 komentarza do art. 31 krio komentarza pod red. Pietrzykowskiego, Legalis 2021r.)

Należy przy tym wskazać, że w zakresie legitymacji czynnej małżonków nie istnieje solidarność, o czym stanowi art. 370 kc dotyczący solidarności po stronie dłużników (legitymacja bierna).

Powodowie w trakcie zeznań w charakterze strony podali, że łączy ich ustrój wspólności małżeńskiej majątkowej poczynszy od dnia zawarcia umowy kredytowej do chwili obecnej. Kwoty dochodzone w pozwie zostały zapłacone z majątku wspólnego.

Należy dodać, że z uwagi na uwzględnienie powództwa głównego Sąd nie orzekał w zakresie powództwa ewentualnego.

W tym stanie rzeczy należało zasądzić dochodzoną kwotę w sposób opisany jak w punkcie 1 wyroku.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia ma charakter bezterminowy, zatem jego wymagalność uzależniona jest od poczynienia przez wierzyciela wezwania do zapłaty (art. 455 k.c.). Powodowie pismem z dnia 26 stycznia 2021 r. wezwali pozwanego do zapłaty dochodzonej kwoty w terminie 30 dni od daty otrzymania wezwania do zapłaty. (reklamacja – k. 134-140) Pismo doręczono dnia 29 stycznia 2021 r. (k. 143). W takim stanie rzeczy Sąd za zasadne uznał zasądzenie roszczenia odsetkowego od dnia 2 marca 2021 roku do dnia zapłaty zgodnie z żądaniem pozwu. (por. pkt. 1 wyroku)

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc. Stroną wygraną okazała się strona powodowa, wobec tego Sąd zasądził na rzecz powodów poniesione koszty procesu w postaci opłaty sądowej od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz kosztów zastępstwa procesowego kwocie 10.800 zł. (tytułem wynagrodzenia pełnomocnika na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). Zasądzenie zaś odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od kosztów postępowania wynika z art. 98 § 1¹ kpc i dotyczy spraw wszczętych po 7 listopada 2019 roku. Sposób zasądzenia kosztów na rzecz małżonków powodów do majątku powodów objętego wspólnością ustawową majątkową jest tożsamy ze sposobem zasądzenia należności głównej jak w pkt. 1 wyroku, czyli także zasądzono na rzecz małżonków powodów do majątku powodów objętego wspólnością ustawową (por. pkt. 2 wyroku).

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Sygn. akt: XXVIII C 5528/21

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

(...)

Dnia 21 stycznia 2022 r.